

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak

Warszawa, 25 kwietnia 2022 roku

ZSR.422.1.2022

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

z dużym zadowoleniem przyjmuję docierające do mnie informacje o pracach nad projektem ustawy wprowadzającej rodzinne postępowanie informacyjne oraz alimenty natychmiastowe. Jednakże niepokoi mnie brak zapowiedzi innych niezbędnych zmian w prawie rodzinnym, które w mojej ocenie winny być wprowadzone razem z ww. rozwiązaniami.

Nadal bowiem w ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1359) brak jest precyzyjnej definicji pojęcia tzw. opieki naprzemiennej, jako jednej z możliwych form sprawowania opieki nad dziećmi przez rozstających się rodziców. Możliwość sprawowania opieki naprzemiennej można co prawda wysnuwać z treści niektórych przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w szczególności z artykułów 58 § 1 i 107 § 1, jednakże brak jest wyraźnych regulacji, np. na czym taka opieka miałaby polegać.

Mając powyższe na uwadze proponuję zmianę artykułów 58 i 107 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego i przyjęcie rozwiązań zaproponowanych już w poprzedniej kadencji parlamentu w pierwotnym kształcie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (*druk nr 3254 Sejmu VIII kadencji*)¹.

Projekt ten przewidywał następujące zmiany w ww. artykułach:

1. art. 58:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

¹ <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3254>

„§ 1a. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie.”,

b) po § 1a dodaje się § 1aa w brzmieniu:

„§ 1aa. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.”;

2. art. 107:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W braku porozumienia, o którym mowa w § 1, sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem.”,

b) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Sąd może pozostawić wykonywanie władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określić, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców 1) Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz ustawę z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. – 2 – w powtarzających się okresach. Sąd może powierzyć wykonywanie władzy rodzicielskiej jednemu z rodziców, ograniczając władzę rodzicielską drugiego do określonych obowiązków i uprawnień w stosunku do osoby dziecka, jeżeli dobro dziecka za tym przemawia.”;

Ponadto w mojej ocenie aktualne regulacje prawne w zakresie zapewnienia wykonania sędownie ustalonych kontaktów dziecka z rodzicem są zdecydowanie niewystarczające i co może prowadzić do obniżania wartości orzeczeń sądów rodzinnych poprzez uchylanie się

od ich wykonywania. Brak jest regulacji przewidującej możliwości pociągnięcia do faktycznej i skutecznej odpowiedzialności osoby, która uporczywie uchyla się od wykonania orzeczenia sądu lub ugody w przedmiocie kontaktów rodzica z dzieckiem. Moim zdaniem optymalne byłoby przyjęcie kolejnego rozwiązania zaproponowanego w powyżej wskazanym rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (*druk nr 3254 Sejmu VIII kadencji*), czyli wprowadzenia nowego typu czynu karalnego, wprowadzający karalność za utrudnianie kontaktów z dzieckiem, lub za utrudnianie możliwości sprawowania pieczy naprzemiennej, gdy orzeczenie lub ugoda nie są wykonywane mimo uprzedniego nakazania zapłaty sumy pieniężnej, a także za uchylanie się od orzeczenia sądu nakazującego odebranie dziecka.

Poniżej przytaczam proponowaną treść artykułu 209a Kodeksu karnego oraz związanego z nim artykułu 318a Kodeksu postępowania karnego:

Art. 209a. § 1. Kto, będąc zobowiązany do wykonania orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem lub orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach, uchyla się od wykonania tego orzeczenia albo tej ugody mimo uprzedniego prawomocnego nakazania przez sąd zapłaty sumy pieniężnej, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 2. Kto uchyla się od wykonania orzeczenia o przymusowym odebraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, zleconemu przez sąd kuratorowi sądowemu, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

§ 3. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 4. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego wykonywał orzeczenie albo ugodę, o których mowa w § 1, albo w czasie zawieszenia postępowania, o którym mowa w art. 318a § 1 Kodeksu postępowania karnego, wykonywał to orzeczenie albo tę ugodę.

§ 5. Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 2, który nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego wykonał orzeczenie, o którym mowa w § 2.”.

Art. 318a. § 1. W sprawach o występki z art. 209a § 1 Kodeksu karnego prokurator może zawiesić postępowanie na okres nie krótszy niż 3 miesiące oraz nie dłuższy niż jeden rok, jeżeli podejrzany złoży oświadczenie na piśmie, w którym zobowiąże się do wykonywania orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem w przedmiocie kontaktów z dzieckiem lub orzeczenia, w którym sąd określił, że dziecko będzie mieszkać z każdym z rodziców w powtarzających się okresach.

§ 2. W czasie zawieszenia postępowania prokurator zarządza w stosunku do podejrzanego przeprowadzenie co najmniej raz na 3 miesiące wywiadu środowiskowego przez kuratora sądowego, w trybie określonym w art. 214, w celu kontroli wykonywania przez podejrzanego orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem, o których mowa w § 1, a jeżeli podejrzany nie wykonuje tego orzeczenia lub tej ugody – również w celu ustalenia przyczyny niewykonywania.

§ 3. Jeżeli podejrzany nie wykonuje orzeczenia sądu albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem, o których mowa w § 1, prokurator podejmuje zawieszony postępowanie. Ponowne zawieszenie postępowania z powodu, o którym mowa w § 1, jest niedopuszczalne.

§ 4. Prokurator zawiadamia sąd opiekuńczy właściwy dla miejsca pobytu małoletniego o czynnościach, o których mowa w § 1–3, w terminie 7 dni od dnia ich podjęcia.”.

Mając powyższe na uwadze, jak również dostrzegając konieczność lepszego zabezpieczenia praw dzieci do wychowania przez oboje rodziców, powołując się na treść artykułu 11 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 141), uprzejmie proszę o podjęcie prac zmierzających do wprowadzenia wymienionych przepisów do zapowiadanego projektu zmian w prawie rodzinnym.

Złuz opisy swoich

RZECZNIK PRAW DZIECKA

Nikołaj Pawlak
Nikołaj Pawlak